

O BOHEMISTIKÁCH V ČÍNĚ

Počet univerzit nabízejících obor český jazyk v Čínské lidové republice za posledních několik let výrazně vzrostl. Od založení první katedry češtiny v Ústavu evropských jazyků a kultur na Pekingské univerzitě zahraničních studií (*Beijing Foreign Studies University*, dále jen BFSU¹) uplynulo již více než 60 let. O několik let později byl otevřen další program českého jazyka, a to na Pekingské univerzitě mezinárodních studií (*Beijing International Studies University*, dále jen BISU). Na BISU se čeština vyučovala v letech 1965 až 1970, poté byl program přerušen a znovu obnoven na Fakultě středoevropských a východoevropských jazyků v roce 2015 otevřením sedmiletého studijního programu (*Seven-Year Plan for Foreign Language Education*) koncipovaného jako středoškolské studium s navazujícím bakalářským studiem. Díky spolupráci s Univerzitou Karlovou (s Filozofickou fakultou a Ústavem jazykové a odborné přípravy) mohou studenti během sedmi let absolvovat jeden až dva roční studijní pobyty v České republice. V akademickém roce 2016/2017 byl spuštěn i čtyřletý bakalářský program bohemistiky, rovněž s možností ročního studia v České republice. Oba programy jsou otevírány nepravidelně, obvykle v intervalu dvou let. V současné době na univerzitě pracují tři české lektorky a jedna čínská, absolventka českého programu na BFSU.

Kromě hlavního města, Pekingu, se čeština vyučuje i v jiných městech. V roce 2016 byl český bakalářský program otevřen na Hebeiské geologické univerzitě (*Hebei GEO University*, dále jen HGU). HGU je univerzitou spíše technického a ekonomického zaměření spolupracující s Technickou univerzitou v Ostravě, Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně a z pohledu jazykové spolupráce s Univerzitou Karlovou. Hebeiská univerzita byla založena v roce 1953 a s celkovým počtem 18 000 studentů se řadí k větším vzdělávacím institucím. Češtinu zde studuje celkem 26 studentů (14 studentů v prvním ročníku, 12 studentů ve třetím ročníku) a vyučují zde dvě české lektorky a tři čínští učitelé. Na HGU též funguje Česko-čínské výzkumné centrum zabývající se ekonomickými, politickými a kulturními vztahy České republiky, zemí střední a východní Evropy a Číny. Od doby jeho vzniku, tj. od roku 2015, se zde každoročně koná česko-čínské fórum, kterého se studenti češtiny pravidelně účastní. Provincie Hebei je v souvislosti s výukou češtiny známá i díky Statku čínsko-československého přátelství. Jedná se o menší město čítající přibližně 80 tis. obyvatel, jehož vznik sahá do 50. let minulého století. Velkou zásluhu na rozvoji místního průmyslu a zemědělství mělo tehdejší Československo. Výuka češtiny probíhala na Hebeiské zemědělské univerzitě (*Agricultural University of Hebei*, AUH) v letech 2012 až 2015 a dodnes se usiluje o její obnovení.

Čtvrtou institucí, která otevřela program Česká studia, a to v roce 2017, je Tianjinská univerzita zahraničních studií (*Tianjin Foreign Studies University*, dále jen TFSU). TFSU plánuje přijímat uchazeče o studium bohemistiky každoročně, a to vždy v počtu 10 studentů (v současné době zde studuje 10 studentů v prvním ročníku, 9 studentů ve druhém ročníku). Na Fakultě evropských studií, do níž program Bohemistika

1 Více o Pekingské univerzitě zahraničních studií viz Bozděchová (2017) a výroční zprávy DZS.

spadá, vyučují dva čeští lektori a jeden čínský. Partnerskou univerzitou TFSU je Univerzita Palackého v Olomouci.

Doposud největší rozkvět nastal v září roku 2018, kdy se Bohemistika jako jednooborový bakalářský program začala vyučovat v dalších čtyřech čínských městech — v Šanghaji, v Kantonu (čínsky Guandong), v Shaoxingu a v Chengdu. Šanghajska univerzita mezinárodních studií (*Shanghai International Studies University*, dále jen SISU), která letos oslaví 70. výročí svého založení, patří s možností studia více než třiceti cizích jazyků k nejlepším a největším jazykově zaměřeným univerzitám v Číně. Čeština spadá pod Fakultu ruských a euroasijských studií, kde se primárně učí ruština, zastoupeny jsou ale i další jazyky, například polština či maďarština. Do prvního ročníku, jenž bude zatím otevírán jednou za čtyři roky, bylo přijato 15 studentů, jejichž výuku vede čínská lektorka společně s českou. Kantonská univerzita zahraničních studií (*Guandong University of Foreign Studies*, dále jen GDUFS) z počátku nabízela češtinu jako volitelný předmět, od září 2018 se však čeština stala akreditovaným oborem. Do prvního ročníku nastoupilo 12 studentů, učí zde dvě české lektorky a jedna čínská. GDUFS, stejně jako SISU úzce spolupracuje s Karlovou univerzitou a předpokládá se výjezd studentů na roční studijní stáž v České republice. Poměrně nově vzniklou univerzitou (založenou roku 2008) je Zhejiangská univerzita cizích jazyků (*Zhejiang Yuexiu University of Foreign Languages*, dále jen ZYUFL), kam bylo v září 2018 do programu bohemistika, patřícího pod Fakultu západních jazyků, přijato 20 studentů. Prozatím poslední univerzitou s programem Česká studia je univerzita ve městě Chengdu (Institut v Chengdu, Sičuanská univerzita mezinárodních studií, *Chengdu Institute Sichuan International Studies University*, dále jen CISISU), která jako jediná z výše uvedených škol nemá českého lektora, češtinu na CISISU vyučuje pouze čínská lektorka. ZYUFL a CISISU plánují uzavřít spolupráci s univerzitami v Česku.

V současné době lze hovořit o skutečném boomu, co se češtiny a její popularity v Čínské lidové republice týče. Jaká je však kvalita výuky, kvalifikovanost čínských lektorů, dostupnost výukových materiálů? Jsou univerzity dobře připraveny, aby se jejich budoucí absolventi stali opravdovými znalci jazyka? Nově otevřené bohemistické obory, na SISU, GDUFS a ZYUFL, s jejichž českými lektory se mi podařilo navázat kontakt a získat od nich informace ke zmapování aktuální situace, neměly dopředu vypracované žádné studijní plány ani sylaby, které by svým lektorům a v neposlední řadě i studentům poskytly. Tvorba sylabů je dobrovolná a je zcela na lektorovi, jaké zvolí tempo výuky, učební materiály apod. Může tak dojít k tomu, že se výstupní znalosti studentů budou již po ukončení prvního ročníku lišit, neboť jednotlivé univerzity, ani lektori spolu z tohoto hlediska nijak nekooperují. Univerzita pevně stanovuje, jaké předměty musí být v rámci programu absolvovány (mimo češtinu je to např. filozofie, angličtina, historie, výpočetní technika či tělesná výchova), a jejich hodinovou dotaci. V prvním ročníku mají nejvíce vyučovacích hodin českého jazyka studenti na Šanghajske univerzitě — celkem 16 hodin, z toho jsou dvě hodiny věnovány výuce českých reálií v angličtině. Další dvě univerzity mají shodný počet vyučovacích hodin, tedy 14, a reálie nemají (na ZYUFL bylo v zimním semestru 18 vyučovacích hodin). Zajímavé je uvést, kolik hodin z celkového objemu spadá na českého lektora. Toto rozvržení je též v kompetenci univerzity a vychází z pracovních

smluv s lektory. Na SISU učí český lektor pouze 4 hodiny český jazyk a 2 hodiny reálie, na GDUFS mají obě české lektorky celkem 12 hodin a na ZYUFL připadá na českého učitele 7 hodin. Samozřejmě by v tomto případě měla být vzájemná spolupráce českého a čínského lektora, k níž prozatím dle šetření a vlastních zkušeností příliš nedochází. Nepřichází-li iniciativa spolupracovat ze strany českého lektora, čínské učitelky zůstávají pasivní a o kooperaci neusilují. Dalším aspektem ovlivňujícím výuku je nedostatečná znalost českého jazyka ze strany čínských lektorek a jejich styl výuky. V hodinách mluví převážně čínsky, tudíž se studenti do kontaktu s češtinou dostanou jen díky českému lektorovi či poslechovým cvičením. Způsob výuky čínských učitelek je frontální a jazyk si studenti osvojují prostřednictvím gramaticko-překladové metody. Studenti jsou již ze svých předchozích studií na základních a středních školách zvyklí poslouchat učitele, vše si zapisovat a následně se vše učit zpaměti. Jiné formy, například direktivní a komunikační metody, aktivizační cvičení, gramatické hry, jež do výuky obvykle vnášejí čeští lektoři, studenti neznají. To často zpomaluje chod výuky, neboť studentům dlouho trvá, než pochopí, co je po nich vyžadováno. Čínští studenti se velice rychle dokážou naučit nové učivo, ovšem jen pasivně. V okamžiku, kdy musí učivo prakticky aplikovat, například v psaném či ústním projevu, nastávají potíže. Důležitým faktorem ovlivňujícím kvalitu výuky češtiny v Číně je nedostatek učebních materiálů. Problém tkví v tom, že univerzity obvykle nechťejí investovat do nákupu učebnic, naopak usilují o vytvoření vlastních publikací. SISU jako jediná škola díky spolupráci s Generálním konzulátem České republiky v Šanghaji získala v listopadu 2018 finanční prostředky na nákup učebnic pro každého studenta (zakoupen byl druhý a třetí díl učebnic *Basic Czech a Čeština expres*, s nimiž budou studenti pracovat až do druhého ročníku). Ostatní univerzity vlastní učebnice čínské profesorky Li Mei a jen malé množství moderních českých učebnic. Většina lektorů si tvoří vlastní materiály přizpůsobené požadavkům kurzu a specifickým potřebám studentů.

V rámci průzkumu, jehož cílem bylo zaznamenat všechny vysoké školy s plnohodnotným programem Česká studia a poukázat na některé shodné prvky ovlivňující výuku u nově otevřených studijních programů, jsme se snažili zachytit i další instituce, kde se čeština vyučuje jako volitelný předmět,² avšak s vizí proměnit češtinu v akreditovaný bakalářský obor. Lze očekávat, že se jejich počet v příštích letech zvýší. Vzrůstající zájem o češtinu je úzce spojen s mezinárodní politickou situací, kdy se hovoří o platformě 16 + 1 umožňující vzájemnou spolupráci zemí Evropské unie a Číny a o iniciativě prezidenta Si Ťin-pchinga s názvem Pás a stezka. Na závěr je třeba podotknout, že je vhodné stále monitorovat situaci, a abychom získávali kvalitní čínské absolventy bohemistiky, je již nyní zapotřebí, aby češtinu vyučovali dobří učitelé, kteří budou působit i jako metodici, budou usilovat o zvýšení kvality výuky v Číně a budou rovněž prezentovat Českou republiku a její kulturu.

2 Viz tabulka Aktuální přehled univerzit v ČLR v akademickém roce 2018–2019.

Univerzita	Počet studentů 1)	Studijní program	Otevření nového ročníku	Český lektor	Výukové materiály
BFSU	42	bakalářský, magisterský	každé 2 roky	1	Roubalová, E. Učíme se česky + vlastní
BISU	73	sedmiletý program, bakalářský	nepravidelně (plán je každé 2 roky)	3	Adamovičová, A., Ivanovová, D. Basic Czech I, II, III. + vlastní
HGU	26	bakalářský	každé 2 roky	2	Holá, L. Český krok za krokem časopis Ahoj + vlastní
TFSU	19	bakalářský	každoročně	2	vlastní
SISU	15	bakalářský	jednou za 4 roky	1	Adamovičová, A., Ivanovová, D. Basic Czech I, II, III. Holá, L. Čeština expres I, II
GDUFS	12	bakalářský	jednou za 4 roky	2	Adamovičová, A., Ivanovová, D. Basic Czech I, II + vlastní
CISISU	20	bakalářský	každoročně	bez českého lektora	vlastní
ZYUFL	20	bakalářský	každoročně	1	Li Mei. Čeština pro začátečníky (čínská učebnice češtiny)
Sichuan International Studies University (Chongching)	10	čeština jako volitelný předmět	každoročně	bez českého lektora	vlastní
Zhejiang Wanli University (Ningbo)	cca 40 studentů	čeština jako volitelný předmět	každoročně	1	Holá, L. Czech step by step Holá, L. Čeština expres
Shanghai University of International Business and Economics (Shanghai)	cca 50	čeština jako volitelný předmět	každoročně	1	Jaurisová, B. Prázdninová škola češtiny
Zhejiang Financial College (Hangzhou)	cca 20	čeština jako volitelný předmět	každoročně	1	vlastní

TABULKA 1: Aktuální přehled univerzit v ČLR v akademickém roce 2018–2019.

* Mé poděkování patří všem lektorům na daných univerzitách za poskytnutí aktuálních informací a údajů, které mi velmi pomohly k napsání celého článku; jmenovitě to jsou B. Jaurisová (BFSU), D. Ivanovová (BISU), D. Jirsa (TFSU), M. Sochová (HGU), H. Redererová (GDUFS), J. Wenzel (ZYUFL) a T. Fabiánková (ZWU). Děkuji i čínským lektorům, s nimiž jsem při sepsání tohoto článku spolupracovala.

1) Uveden je celkový počet studentů v akademickém roce 2018–2019. U BFSU a BISU jsou zahrnuti i studenti studující v ČR.

LITERATURA:

- Bozděchová, I. (2017): Čeština v Číně. *Studie z aplikované lingvistiky*, 8(1), 141–141.
- Bozděchová, I. (2011): Za češtinou do Číny. *Bulletin Československého ústavu zahraničního*, říjen 2011, 25–26.
- Dlouhý, S. (režie). (2014) *Je nám spolu dobře*. [dokumentární film].
- Roubalová, E. (2016): Nový program výuky češtiny v Číně — nová problematika výuky češtiny na čínských vzdělávacích institucích. In I. Starý Kořánová & T. Vučka (Eds.), *Čeština jako cizí jazyk VIII: Sborník příspěvků z VIII: mezinárodního symposia o češtině jako cizím jazyku* (s. 11–18). Praha: FF UK.
- Toufarová, D. (2017): *Závěrečná zpráva o působení lektorky, akademický rok 2016/2017*. Dostupné z [www: <https://drive.google.com/file/d/1VCn5PJHEVOWDXJQFCp9dKYj2GOLYBTz_/view>](https://drive.google.com/file/d/1VCn5PJHEVOWDXJQFCp9dKYj2GOLYBTz_/view).
- Tůmová, M. (2018): *Závěrečná zpráva o působení lektorky, akademický rok 2017/2018* Dostupné z [www: <https://drive.google.com/file/d/1XUNjQV5oNwChNNONOHBBpEG4AB7HBw6W/view>](https://drive.google.com/file/d/1XUNjQV5oNwChNNONOHBBpEG4AB7HBw6W/view).

Pavλίna Vondráčková